

18 Βιβλιοαναγνώσεις

7-8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023 | ΝΗΣΙΔΕΣ

Πραγματικότητες μπλεγμένες σαν πλεξούδα

ΤΟΥ ΘΑΝΑΣΗ ΠΑΝΟΥ*

Πόσο τελικά χαρακτηρίζουν τις ζωές μας τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα; Πώς αλλάζει η ζωή μας, η ιδιοσυγκρασία μας, πώς επηρεάζονται οι αποφάσεις μας; Κρέμονται άραγε εκεί οι ελπίδες μας για ένα καλύτερο αύριο ή όχι;

Δεν είμαι σίγουρος αν ο Ιαν ΜακΓιούαν ήθελε εξ αρχής να απαντήσει σε τούτα τα ερωτήματα, πάντως το απαύγασμα του συγκλονιστικού μυθιστορηματός του είναι σίγουρα αυτό: η ιστορία και η προσωπική ιστορία μας δεν αποτελούν δύο παράλληλες πραγματικότητες, αλλά συνήθως δύο γραμμές που μπλέκονται σαν γαλλική πλεξούδα στο πέρασμα του χρόνου.

Τα «Μαθήματα» παραδίδονται απλόχερα από τον συγγραφέα στον τομέα της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας και όχι μόνο. Ο ΜακΓιούαν σμιλεύει τους ήρωές του πάνω στα κομβικότερα σημεία του περασμένου και του τρέχοντος αιώνα, τοποθετώντας τους άλλες φορές στο επίκεντρο κι άλλες φορές στο απόκεντρο του σφυγμού τους.

Ενώ σίγουρα όλα ξεκινούν και τελειώνουν στα μαθήματα πιάνου του Ρόλαντ από τη Μίριαν Κορνέλ στο Μπέρνερς Χολ την περίοδο 1959-64 κι αργότερα οι αναμνήσεις ξεπηδούν σαν ζωντανό κολάζ φωτογραφιών εξαιτίας της εξαφάνισης της συζύγου του Αλίσια, ο συγγραφέας μάς παίρνει -τρυφερά πάντοτε- από το χέρι για να μας ξεναγήσει στα αιματηρά αλλά και στα χαρμόσυνα συμβάντα της ιστορίας.

Η Πυραυλική Κρίση στην Κούβα δίνει το έναυσμα στον μικρό Ρόλαντ για να αναζητήσει και να εκπληρώσει πλέον την επιθυμία του για έρωτα και αισθησιασμό. Θα πάρει το ποδηλατάκι του και θα τρέξει να χτυπήσει μια πόρτα, που ξέρει καλά πως αν ανοίξει τίποτα δεν θα είναι πια το ίδιο. Το Τείχος του Βερολίνου, αυτό που χώριζε τη Γερμανία και κατ' επέκταση ολόκληρη την Ευρώπη στα δύο, θα

Ιαν ΜακΓιούαν

Ο ΜακΓιούαν σμιλεύει τους ήρωές του πάνω στα κομβικότερα σημεία του περασμένου και του τρέχοντος αιώνα, τοποθετώντας τους άλλες φορές στο επίκεντρο κι άλλες φορές στο απόκεντρο του σφυγμού τους

ΙΑΝ ΜΑΚΓΙΟΥΑΝ
Μαθήματα
Μετάφραση: Κατερίνα Σχινά
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

τον οδηγήσει μαζί με την εσαεί ανεκπλήρωτη δίψα του για κάτι μεγάλο και σπουδαίο στο πέρασμα από τη Δύση στην Ανατολή και πάλι πίσω. Θα γνωρίσει ανθρώπους που θα αγαπήσει για πάντα, αλλά θα βιώσει και τη σκληρή πραγματικότητα τους. Και ύστερα η πανηγυρική πτώση του Τείχους θα τον φέρει τετατά με τα αναπάντητα ερωτήματά του και θα ελπίσει μαζί με το μεθυσμένο από ευτυχία πλήθος για μια Ευρώπη ενωμένη με προοπτικές ανάπτυξης και εξέλιξης για όλους.

Το 1986 τον βρίσκει μόνο, με τον επτά μηνών γιο του Λόρενς, χωρίς σύζυγο και με το σπίτι ερημική κλειστό εξαιτίας της ραδιενέργειας του Τσέρνομπιλ. Εκεί θα μας βρει και εμάς η ιστορία του, που ξεκινά στη μέση της ζωής του, περιπλανιέται στο παρελθόν από τα μικρά του με τους γονείς του -Ιλνάρχο Ρόμπερτ Μπένινς και Ρόζαλιντ και τα αδέρφια του Σούζαν και Χένρι- στην ελευθερία του κατακτημένου εδάφους της Λιβύης και έπειτα στο Μπέρνερς Χολ και στα περιβόητα μαθήματα πιάνου, στην εξέλιξη του ίδιου και μιας ολόκληρης γενιάς που αναζητούσε κάτι καλύτερο και σπουδαιότερο, όλοι μαζί κι ο καθένας μόνος του, για να ζήσουν το όνειρο που στέργει στους παλαιότερους ο πόλεμος.

Υστερα η εγκατάλειψη, οι ερωμένες, το σεξ και πάλι το σεξ, το πιάνο και η ποίηση που απομένουν σβησμένα άστρα -

κάποτε έλαψαν, μα τώρα πάνε. *Αν, όπως συχνά σκεφτόταν, η ώρα τώρα ζωής του υπήρξε μια αποτυχία, ήταν γιατί ο ίδιος δεν είχε ανταποκριθεί ως όφειλε στη γενναιοδωρία της ιστορίας* (σελ. 330).

Ο Ρόλαντ γνωρίζει την Αλίσια, αποκτούν τον Λόρενς, εκείνη φεύγει, όλα αλλάζουν, τα χρόνια περνούν, τα χρήματα έρχονται και φεύγουν, οι αγάπες παλεύουν να αναρριχηθούν, τα χρόνια περνούν. Μέσα σε όλα αυτά η γερμανόφωνη λογοτεχνία καλωσορίζει μια πένα που θα μνημονεύει για χρόνια και ο Ρόλαντ οφείλει να το παραδεχτεί: Η Εμπερχαρτ είναι καλή, καλύτερη από τη φιλόδοξη μητέρα της, που άφησε ωστόσο ένα πλούσιο ημερολόγιο πίσω της και την ενέπνευσε να γράψει το *Ταξίδι*.

Η νεαρή Τζέιν Φάρμερ έψαχνε εμμονικά πληροφορίες για το Λευκό Ρόδο, για χάρη του περιοδικού όπου εργαζόταν. Το σπουδαίο άρθρο που ήθελε να γράψει και δεν έγραψε τη στοιχειώνει για όσο ζει και αναπνέει. Τα ημερολόγια της, που θα διαβάσουν με δική της άδεια ο Ρόλαντ και η Αλίσια, θα αλλάξουν τις ζωές και των δύο, θα στιγματίσουν τη σχέση τους και οι δυο τους θα καταροήσουν πολλά. Όχι μόνο για μια άλλη γενιά, αλλά κυρίως για τους ίδιους τους εαυτούς τους.

Μια σπουδαία, ολοκληρωμένη, γεμάτη αισθήσεις και συναισθήματα ιστορία όμως δεν γράφεται στεγνή. Από τις κλασικές μελωδίες του Μότσαρτ και

του Σούμπερτ μέχρι το «Round Midnight» του Thelonious Monk, την ψυχεδελική ροκ των Velvet Underground και των Grateful Dead και τον μέγιστο όλων ποιητή Bob Dylan, ο Ιαν ΜακΓιούαν αποτιέει φόρο τιμής στις κομβικότερες στιγμές και της σύγχρονης μουσικής παραγωγής. Όπως και οι λογοτεχνικές αναφορές φυσικά, σταθερές κλίμακες των περισσότερων ηρώων: από τον Τζόζεφ Κόνραντ και τον Τζορτζ Οργουελ μέχρι τον Γκέτε και τον Ρόμπερτ Λούουελ, τον Εντβαρντ Κόσμπεκ και τον σύγχρονο Τζέιμς Φέντον.

Τα «Μαθήματα» είναι ένα έργο εκτενές (σχεδόν 700 σελίδες), απολαυστικότατο, ζωντανό, σύγχρονο, συναισθηματικά φορτισμένο με βαθιά θλίψη και περίσσια χαρά. Είναι ένα κείμενο που ανασκαλεύει το παρελθόν μιας κοινωνίας που διαρκώς φθίνει, με την ελπίδα πως κάπου, κάποιος, κάποτε θα τους συστήσει εκ νέου την ομορφιά και θα τους τη δώσει χωρίς αντάλλαγμα. Είναι ένα έργο που επισημάνει τις καταβολές του κόσμου μας, θυμίζει στους παλιούς και μαθαίνει στους νέους: ίσως και το αντίστροφο κάποιες φορές.

Γι' αυτό και η άκρως ρεαλιστική αφήγησή του φτάνει μέχρι το σήμερα, την εποχή του κορονοϊού, της κλιματικής αλλαγής, του ρατσισμού, των διακρίσεων, των διχασμών. Θέλει δικαίως να μας θυμίσει πως τα όνειρα που κυνηγάμε μπορεί να τα πετύχουμε, μπορεί και όχι. Μπορεί να χρειαστεί να θυσιάσουμε με την ευτυχία των άλλων (ίσως και τη δική μας) για να φτάσουμε εκεί που θέλουμε. Ομως αυτό δεν σημαίνει πάντα πως τα καταφέρουμε περιφρονητά.

ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ αυτήν δεν τη φτιάχνουν επαγγελματίες κριτικοί βιβλίου. Γράφεται από αναγνώστες που απευθύνονται σε αναγνώστες για να τους μιλήσουν για κάποιο βιβλίο που τους συνεπήρε. Αν θέλετε να μοιραστείτε όσα νιώσατε διαβάζοντας ένα βιβλίο, στείλτε το κείμενό σας (το πολύ 700 λέξεις) στο smatzorou@efsyn.gr

*Social Media Manager - IANOS, radio producer - Just Radio 96.4